Заїка О.В.
Черкаський державний технологічний університет

ТЕРМІН «ІДЕНТИЧНІСТЬ ГЕРОЯ» В УМОВАХ ТРАНСКУЛЬТУРАЦІЇ

Наприкінці XX століття у світовомулітературномупроцесі на першомупланіопинилисяпроблеми так званих «порубіжнихлітератур», в центріякихзнаходиться проблема пошукугероємсвоєїідентичності. Актуальною стає проблема власногоіміджу / образу, коли поєднується стара та нова культурнітрадиції.

Вартовідзначити, щосучаснелітературознавство (Г. Анзалдуа, Н. Бідасюк, Н. Висоцька, Т. Денисова, Н. Жлуктенко, М. Епштейн, І. Ільїн, Ю. Кристева, В. Селігей, О. Сидорова, Р. Такакі, М. Тлостанова та ін.) приділяєособливуувагудослідженнюетнічноїскладовоїтворів. Яскравимипредставникамипорубіжності є «письменники через дефіс» (hyphenatedwriters), в творчостіякихважливемісцепосідає проблема самоідентифікації героя в новому культурному середовищі. Подібно до своїхгероїв, письменникипограниччявідчуваютьподвійністьсвідомості та існуютьнемовби «між» культурами. Відтак, навітьсаміписьменники не можутьсказатинапевне, яка з них домінує в їхньому культурному світі.

Твори цихазіатсько-американськихписьменниківвирізняються особливою тематикою. Наскрізною темою є проблема втрати «деш» (батьківщини з бенгальської) і особливостіформуванняновоїідентичності. Письменникизображуютьсвоїхгероївкрізь призму гетерогенності (відмінності, інакшості), відтакїхнігерої-іммігрантиутворюютьсвоєріднийкультурний анклав.

Твори зображують «культурнийдосвід» вихідців з різнихкраїн, а такожнепростий «перехід» героя з однієїкультури в іншу. Для них існує потреба «виглядатисвоїм», що часто породжуєвнутрішнє «розщеплення» на «своє» і «чуже». Актуальною постає проблема «мовноїстіни», коли «чужій» (у нашомувипадкуамериканській) мовіпротиставляється «своя» (індійська), якоюзвиклиспілкуватисявдома, серед «своїх». Помічаємо, щоскладний концепт «свій» / «чужий» представлений як зовнішніми, так і внутрішніми аспектами, вкотрепідтверджуючи, що кордон «свого» / «чужого» не визначений раз і назавжди.

Зокрема, в творчості сино-американськоїписьменниці М. Кінгстонпомічаємопідкресленняумовного кордону та існуваннядекількох «я» героя. Мовайде про роман «Войовниця» («TheWomanWarrior», 1976), в якомуголовнагероїняколиваєтьсяміжрізними полюсами подвійності і, як результат, приймає образ аутсайдера, «чужого» на новійтериторії. Маскуючи «своє» / «чуже», героїняодягаєетнокультурну маску, аджеусвідомлює свою інакшість і приналежить до декількохсвітводночасно. Виникаєскладний транскультурний образ, складений з напластованих / нашарованихфрагментів «свого» / «чужого». Е. Караваєвазауважує,що образ героїні – це образ «з подвійним дном» [2, с. 96].

Такевнутрішнє «розщеплення» дозволяємаргіналувийти за межі «свого», а, отже, стати «іншим», транскультурним героєм. Це невимірюваннягероємпереваг і недоліків «своєї» та «чужої» культур, цевихід за рамки обох культур та існування у третьомувимірі. Для прикладу звернемося до творчості Ф. Чіна, якийосмислює феномен транскультурної ідентичності азіато-американця. В. Селігейзауважує,що «заявляючи протест протидефісного письма, Ф. Чінпроголошуєстановленнянової «винятковоїчутливості» – не азіатської і не євро-американської» [4, с. 8], а нової транскультурної.

Не дивно, щобільшість «гібридних» творівзакінчуються сюжетами про прийняттясвоєїетнічноїспадщини та культурнихтаємниць. Якщоприміромтимаєшазіатськекоріння, ти неможеш бути не азіатом і не можешдумати не по-азіатськи. Водночасіснують «іншісвої», якіпісля Америки

Создано демо-версией Универсального Конвертера Документов. Полная версия не добавляет этот штамп.
WWW.PRINT-DRIVER.RU

вирішуютьповернутисядодому, але усвідомлюють, щоїхвже не сприймають як «своїх». Мається на увазі складно вибудуванатранскультурна поетика та семантика творів. З одного боку герой не можепозбутисясвогоетнічногоминулого, а з іншого – стереотип маргінальності дещозагострений: стати індійцем / китайцем або американцем повністюзалежить від вибору шляху героєм. В цьомуякраз і вбачаютьсяполіваріантніформисучасноїазіатсько-американськоїгібридноїідентичності.

Приміром, у творчостіписьменниці сино-американськогопоходження Е. Танспостерігаємонову грань «не пошуку» / «не визначення» своєїнаціонально-культурноїідентичності. В цьомуплані Т. Надута зауважує: «якщо для героївіншого сино-американськогописьменника Френка Чінацепитанняжиття і пам'яті, то молоді сино-американцікінцясторіччяосмислюютьідентичність як «бренд» [3, с. 101].

Зауважимо, що будь-який герой азіатсько-американськоїлітератури не відкриває себе / своюідентичність заново. Перебуваючивновому культурному середовищі, він і китаєць (індієць) і американецьодночасно; вінсвідомоприймає і продовжуєзберігати «свою» спадщину (китайську / індійську), хочаусвідомлює, що з часом перестає бути «своїм» і на батьківщині. В цьомуплані Т. Надута зауважує, що «цявідмінністьвиходить далеко за рамки бінарності китайське / американське» [3, с. 102].

Завдання сино-американських / індійсько-американськихписьменниківполягає в тому, щобнадативагомогозначенняще не повністюамериканській і вже не китайській / індійськійфрагментарнійідентичності, створеній за принципом плинності, незавершеності, сповненоїпарадоксів і культурнихпротиріч. У більшостітворівпостійнопідкреслюєтьсянерівністькультурноїідентичності сино- / індо-американця.

Азіатсько-американський герой часто прагнестворитивласнуверсіюминулого. Минуле при цьомузазнаєпевноїтрансформації через обробкудосвідом і світоглядом самого персонажа, аджекультурний фон читачсприймаєсамекрізь призму свідомості «іншого». Відбувається не лише розмитість меж центру та периферії, а й антонімічноїдихотомії «свій» / «чужий», яка пов'язується не стільки з категорією простору, скільки з категорією часу. У цьомуплановартозвернутися до образу Джейсона з оповідання Б. Мухерджі «Бути батьком» («Fathering», 1988), який «настільки далеко пішов у пошуках «іншого», щовтративвідчуття «свого» [1, с. 79].

Помітно, що транскультурна поетикаписьменниківпограниччяподібнапостмодерністськійпоетиківідкритості тексту, а такожподвійногокодування. Показовою в цьомуплані є творчість Ф. Чіна. Досліджуючи транскультурну поетикупубліциста, В. Селігейзазначає, що «головною темою стає не зображеннядрамипошукуідентичностісиноамериканцем, не його відмова від автохтонноїкультури, не пошук точки рівновагиміжетнічним «походженням» і «згодою»; в центрі його художньогосвіту – вільнесамовизначенняіндивідуальності» [4, с. 8].

Творчістьбільшостіписьменниківкінця XX ст. так чиінакшевписується в канони транскультури. Не лише транскультурні герої, але і саміписьменникипостають референтами, інтерпретаторами, посередникамиміж культурами, тлумачами «свого» та «чужого». Кросжанровістьїхньоїтворчості є відображеннямпостмодерністськоїкатегорії маргінальності. Текст уособлюєінтертекст – певну модель діалогу культур в рамках мультикультуралізму, де до увагиберетьсярасовий компонент та проблема відмінності (інакшості). Сама мультикультурність є міжтекстовоювзаємодією, варіантомрізноманітнихстосунків з «іншим».

Поетикатворчостіписьменниківпограниччярозглядаєтьсядещо з іншихпозицій в умовах транскультурності. Мається на увазі не обмеження тематики «свій» / «чужий», тлумаченняконцепції «meltingpot» та аналізпоняття «американськамрія», до чого, до речі, зводитьсяаналізбільшостікроскультурнихтворів.

Сучасний транскультурний індивід не вписується в традиційніканоніповедінки, біологічнийіндивід не комунікує і немаєнічогоспільного з

Создано демо-версией Универсального Конвертера Документов. Полная версия не добавляет этот штамп.
WWW.PRINT-DRIVER.RU

культурнимчиетнічниміндивідом. Він радикально відмінний від решти, оскількиапелює до зовсіміншихкатегорій.

У результатікультурногозапозиченнявитворюється «інша», третя культура, в якійнароджуєтьсяпограничнемислення. Герой нової, третьоїкультурипозбавлений страху самоідентифікації себе лише з однією культурою. Успішнорегулюючикультурнумінливість та спадкоємність, герой одночасно є представникомдвохкультурнихдискурсів. Мовайде про гетерогенність та відкритістьазіатсько-американськоїлітератури, а такожсвідомезображення транскультурного героя, здатного «знімати» цікультурніопозиції.

Помітно, що в умовах транскультури кордоникультурноївідмінностідещостираються, і як результат, маємісцепідмінастереотипів, коли «своє» видають за «чуже» і навпаки. Поряд з наскрізною темою сім'ї, кухні, батьківщини на перший план висувається проблема вирівнювання кордону «свого» / «чужого» (індійського (китайського, японського) / американського). Культурне «вирівнювання» спостерігаємо в творчості Дж. С. Вонг, Ф. Чіна, Д. Лагірі, Б. Мухерджі, Е. Тан та ін.

У літературномудискурсістворюютьсявеликі транскультурні наративи, пропонується нова форма авторськоговимислу. Виникає нова форма буттялітературного героя – транскультурна, складена з окремихелементів постмодерну та мультикультуралізму. Герой зображується через метафору трикстера, оскільки «перевтілюється» внові / іншіхудожніобрази та маєігровуідентичність. Такакультурна «гра» ідентичностей героя позбавленаопозиціївиграшучипоразки. Приміром, транс-ідентичність героя Д. Лагірі дозволяєйому бути «іншим» як по відношенню до «свого», так і до «чужого».

Герой азіатсько-американськоїлітературизнаходитьсяустані «культурноїтрансформації». Перебуваючи в процесістановленнясвого «я», вінрозуміє,щоскрізьбездомний і ніде не може стати «самим собою», оскількивжевтративсвійдім, не знайшовши нового. Маютьмісцепроцесидеструкції (руйнування) свідомості персонажа, якийуособлює «сплав» декількох культур, що в кінцевомурезультатіпороджуєфрагментарність його культурного простору.

Література

1. Бідасюк Н.В. Творчість БгаратіМухерджі в контексті американського мультикультуралізму: дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04 / НАН України; Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка. – К., 2007. – 198 с. – Бібліогр.: с. 184-198.
2. КараваеваЕ.М. Героини романа Максин Хонг Кингстон «Воительница»: выбор этно-культурных масок // Сборник Московского государственного университета. Идейно-художественное многообразие зарубежной литературы нового и новейшего времени. Часть 8. М., 2008. – С. 92-102.
3. Надута Т. Репрезентація нової ідентичності на перетині культурних традицій Сходу і Заходу: роман Емі Тан «Сто потаємних почуттів» / Т. Надута // Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки». – 2014. – № 40 (333). – С. 100-106.
4. Селигей В.В., Липина В.И. На перекрестке культур Востока и Запада: транскультурный феномен творчестваФрэнка Чина: [монография] / В.В. Селигей, В.И. Липина. – Днепропетровск: «Инновация», 2013. – 174 с.

Создано демо-версией Универсального Конвертера Документов. Полная версия не добавляет этот штамп. WWW.PRINT-DRIVER.RU